

Haninge kommun

Rektorn vid Vendelsömalmskolan F-9

Beslut för grundskola och grundsärskola

efter tillsyn i Vendelsömalmskolan F-9
i Haninge kommun

Tillsyn i Vendelsöalmsskolan F-9

Skolinspektionen genomför tillsyn i Haninge kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Vendelsöalmsskolan F-9 besöktes av Skolinspektionen den 21 till 22 januari 2014.

Fakta om skolenheten

Vendelsöalmsskolan är en kommunal skola som ligger i kommundelen Vendelsö i Haninge kommun. Den nuvarande skolan bildades i januari 2012 då två tidigare skolenheter (F-5 och 6-9) slogs ihop. Verksamheten omfattar förskoleklass (F), grundskola årskurs 1-9 och grundsärskola där även inriktningen träningsskola i årskurs 7-9 ingår. På Vendelsöalmsskolan finns också en introduktionsklass för till Sverige nyanlända elever. På skolan finns tre särskilda undervisningsgrupper för elever med särskilda stödbehov.

Skolans ledningsgrupp består av rektorn, fyra biträdande rektorer och en intendent. Två biträdande rektorer har ett uppdelat delegerat personalansvar och det dagliga verksamhetsansvaret för lärare och fritidspersonal i förskoleklassen och årskurs 1-9. Den tredje biträdande rektorn har delegerat ansvar för grundsärskolan. Den fjärde biträdande rektorn har ett delegerat ansvar för arbetet med särskilt stöd och elevhälsan. Rektorn har det övergripande organisatoriska ansvaret för verksamheten och ansvar för skolans utvecklingsarbete.

Vid tillfället för tillsynen har Vendelsöalmsskolan 586 elever. Av dessa går 51 elever i förskoleklass och 14 elever i grundsärskolan. Grundsärskolan startade augusti 2012 och inriktning träningsskolan flyttade från Brandbergsskolan och startade augusti 2013 på Vendelsöalmsskolan.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven för läsåret 2012/13 uppnådde 77 procent av eleverna i årskurs 3 kravnivån på samtliga delprov i matematik. Motsvarande andel för riket var 68 procent. I svenska uppnådde nästintill 100 procent av eleverna samtliga delprov och motsvarande andel för riket var 78 procent. I ämnet svenska som andraspråk var det för få elever som deltog i provet för att nationell statistik ska redovisas.

Av skolans egen redovisning för läsåret 2012/13 framgår att 96 procent bedömdes uppnå kunskapskraven i matematik i slutet av årskurs 3. I svenska upp-

nådde 92 procent kunskapskraven. När det gäller de samhällsorienterande ämnena och de naturorienterande ämnena nådde 100 procent av eleverna kunskapskraven i slutet av årskurs 3.

Årskurs 6

SIRIS visar att i det nationella ämnesprovet för läsåret 2012/13 i matematik uppnådde 79 procent av eleverna minst kravnivå E för samtliga delprov. I engelska nådde 90 procent av eleverna minst kravnivå E och i svenska uppnådde nästintill 100 procent av eleverna minst kravnivå E. I ämnet svenska som andra språk var det för få elever som deltog i provet för att nationell statistik ska redovisas. När det gäller det nationella ämnesprovet i biologi uppnådde 73 procent av eleverna minst kravnivå E. I det nationella ämnesprovet i historia nådde 43 procent av eleverna minst kravnivå E.

Av SIRIS framgår att 100 procent av eleverna läsåret 2012/13 nådde minst betyg E i bild och slöjd. I ämnena hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik, samhällskunskap, svenska och teknik uppnådde nästintill 100 procent minst betyg E. I ämnena geografi, historia, religion och biologi uppnådde nästintill 90 procent minst betyg E, och i fysik och kemi nådde 77 procent av eleverna minst betyg E.

Årskurs 9

Enligt SIRIS var det genomsnittliga meritvärdet 179 poäng för eleverna i årskurs 9 läsåret 2012/13, jämfört med 213 poäng för riket som helhet. De senaste fem åren uppvisar meritvärdet i Vendelsömalmskolan en fallande trend. Den lägsta noteringen är 179 poäng (år 2012/13) och som högst hade skolan ett genomsnittligt meritvärde på 208 poäng (år 2009/10). Andelen elever som uppnådde målen i alla ämnen läsåret 2012/13 var 62 procent. Motsvarande resultat för riket läsåret 2012/13 var 77 procent. Under de fem senaste åren har andelen elever som uppnådde målen i samtliga ämnen varierat mellan som högst 72 procent (2011/12) och som lägst 62 procent (2012/13). Under de fem senaste åren är pojkarnas meritvärden konstant lägre än flickornas.

Andel elever som läsåret 2012/13 var behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program var 72 procent och till yrkesprogram 73 procent. Motsvarande siffror för riket var 83 respektive 88 procent. Av Skolverkets statistik för Vendelsömalmskolan framgår att behörigheten till nationella program de senaste fem åren har varierat mellan 85 procent (2008/09) och 73 procent (2012/13).

SIRIS sammanställning av elevernas betygsresultat för läsåret 2012/13 visar att mellan 82 och 97 procent av eleverna nådde kunskapskraven beroende på ämne. Allra lägst var resultatet i matematik och allra högst i slöjdämnet.

Enligt skolans uppgifter fanns inga grundsärskoleelever på Vendelsömalmskolan som avslutade sina studier år 2013.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Vendelsömalmskolan visar att skolan behöver vidta en rad åtgärder så att samtliga elever ges förutsättningar att nå målen i utbildningen och utvecklas så långt som möjligt. Skolan har visserligen ett systematiskt kvalitetsarbete där skolledningen och lärarna på individnivå följer upp och analyserar elevernas kunskapsresultat och nationella provresultat. Däremot görs inte tillräckliga analyser av elevernas måluppfyllelse på övergripande skolnivå. Sådana analyser ska bland annat ligga till grund för att sätta in rätt åtgärder i rätt tid. Måluppfyllelsen för eleverna i de lägre årskurserna i grundskolan behöver till exempel förbättras i framför allt matematik, fysik och kemi. De fem senaste åren har skolan också uppvisat sjunkande meritvärden och sjunkande andel elever som får slutbetyg i alla ämnen i årskurs 9. Skolan behöver även särskilt analysera de låga kunskapsresultaten i vissa ämnen, till exempel matematik, då det är en ökande trend med elever i årskurs 9 som ej nått målen. Sammantaget konstaterar Skolinspektionen att skolan inte i tillräcklig omfattning analyserat måluppfyllelsen för att sätta in rätt åtgärder.

Skolans rutiner kring elevhälsan är tydliga och skolan har ett hälsofrämjande och förebyggande arbete. Vid intervju uppger elever, personal och skolledning att skolan är trygg och att åtgärder vidtas i de fall personalen får kännedom om kränkningar. Dock visar tillsynen att det förebyggande arbetet kring kränkande språkbruk inte är tillräckligt. Bland annat framkommer av utredningen att eleverna i grundsärskolan är särskilt utsatta för kränkande språkbruk från andra elever. Rektorn behöver också säkerställa att personalen alltid anmäler alla former av kränkningar till rektorn. Sammantaget behöver skolan vidta kraftigare åtgärder på detta område.

Utredningen visar att skolan vidtagit åtgärder som har skapat ett bättre lugn under rasterna i huvudbyggnaden. Exempelvis har skolan nyligen öppnat ett café som är till för elever. Rektor har även sett till att rektorsexpeditionen har flyttat till ett centralt läge i huvudbyggnaden med glasväggar som gör skolledningen synlig för alla. Skolinspektionens utredning visar dock att det saknas studiero i flera undervisningssituationer. Det framkommer också att lärarnas förhållningssätt varierar vilket bland annat innebär att lärare inte alltid ingriper vid situationer när elever stör studieron i klassrummet.

Tillsynen visar att undervisningen som bedrivs vid skolan inte alltid anpassas efter elevernas behov. Flera lärare förklarar till exempel i intervju skolans låga kunskapsresultat med yttre faktorer, såsom elevers varierande kunskapsnivåer

och att mycket av lärarnas tid går åt till annat än undervisning. Utredningen visar att rektorn behöver ta ett helhetsgrepp över samarbete på skolan när det gäller bland annat samarbete mellan lärarna och samverkan mellan fritidshemmet och skolan. Utredningen visar också att det varierar i vilken utsträckning eleverna har ett reellt inflytande över undervisningens utformning och innehåll. Vidare måste rektorn fatta beslut om att de elever i grundskolan och grundsärskolan som har behov av att läsa svenska som andraspråk får det, och att dessa elever får sina kunskaper bedömda gentemot kunskapskraven i detta ämne.

Flera av de brister som Skolinspektionen konstaterat har rektorn och skolledningen redan själva identifierat som prioriterade utvecklingsområden. Tillsynen visar att skolans personal uppfattar att rektorn är väl förtrogen med deras verksamheter och att samtliga i skolledningen verkar för att utbildningen planeras och utvecklas.

Vad avser verksamheten i grundsärskolan bedömer Skolinspektionen att den stimulerar elevernas utveckling och lärande.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haninge kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 21 maj 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna i grundskolan får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.
- Se till att lärarna i grundskolan anpassar undervisningen utifrån elevernas olika förutsättningar och behov.
- Utveckla former för samverkan mellan lärare och fritidshem i grundskolan.

Motivering

Samordna undervisningen

För utbildningen grundskolan och för fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger dels utbildningsvärdegrund och uppdrag, dels mål och riktlinjer för hur utbildningen ska bedrivas. I läroplanen anges att undervisningen i olika ämnesområden ska samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Av intervjuerna med såväl rektorn som lärarna i grundskolan framgår att samordning av undervisningen i olika ämnesområden endast sker i liten utsträckning på skolan och att den behöver utvecklas. Grundskolans elever som Skolinspektionen intervjuar kan till exempel inte ge några exempel på ämnesöverskridande arbeten som de haft. I intervjuerna med F-6 lärarna uppger de att samordningen av undervisningen sker i vissa ämnen, som exempelvis i de samhällsorienterade ämnena, men inte i andra ämnen. Vidare framkommer i intervjuer med lärarna i årskurs 7-9 att de inte genomför ämnesövergripande arbeten då de uppfattar att tiden inte räcker till för den typen av planering. Lärarna uppger att de är tvungna att prioritera de enskilda elevernas stödbehov i undervisningen framför samordning av undervisning i olika ämnesområden. I Skolinspektionens enkätundersökning som genomfördes hösten 2013 svarade 82 procent av skolans pedagogiska personal att det stämmer ganska dåligt eller

stämmer inte alls när det gäller påståendet "på den här skolan har vi ämnesöverskridande arbeten".

Anpassning av undervisningen

Av läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och att lärarna har ett utpekat ansvar för att hänsyn tas till den enskilda individens förutsättningar. Även skollagen betonar att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov.

Tillsynen visar att undervisningen inte i tillräcklig omfattning anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Vid intervju uppger lärarna i grundskolan att deras möjligheter att ta hänsyn till enskilda elevernas förutsättningar är begränsade. Lärarna ger bland annat exempel på elever med utåtagerande beteende, som kräver mycket uppmärksamhet och gör det svårt att anpassa undervisningen utifrån alla elevers förutsättningar. I Skolinspektionens enkät uppger 39 procent av de svarande från skolans pedagogiska personal att det stämmer ganska dåligt på påståendet "jag har förutsättningar att hjälpa elever som är i behov av det". Vid intervju förklarar också flera lärare skolans låga måluppfyllelse med i första hand yttre faktorer, så som elevers varierande kunskapsnivåer samt att mycket av lärarnas tid går åt till annat än undervisning. Skolinspektionen vill i detta sammanhang understryka att en hänvisning till framför allt yttre faktorer medför en risk att möjligheter att anpassa undervisningen efter elevernas varierade intressen och behov inte tas till vara.

Eleverna i grundskolan berättar i intervjun att de har haft många lärarbyten och att undervisningen i många fall varit svårt att förstå. Vikarierna har enligt eleverna inte heller lyckats anpassa undervisningen utan istället har det blivit en prioritering av bokstyrd undervisning. I intervjun med företrädare för elevhälsan uppger dessa att lärare lovar elever att de exempelvis ska få göra muntliga prov som en anpassning. Enligt företrädarna för elevhälsan genomförs dock inte alltid detta då antingen lärare eller elever inte följer upp möjligheten. Vidare berättar elevhälsan att undervisningen endast i begränsad omfattning anpassas efter de nyanlända elevernas behov när de kommer ut i de ordinarie klasserna. Elevhälsan uppger vidare att undervisningen fungerar bra när det gäller tekniska hjälpmedel för de nyanlända eleverna, däremot har vissa lärare svårt att "höja och sänka sin undervisningsnivå i klassrummet" så att alla eleverna förstår. Rektorn instämmer i att detta generellt är ett utvecklingsområde.

Samverkan mellan lärare och fritidshem

Av skollagen framgår att det för utbildningen i grundskolan och för fritidshemmet gäller en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen anger dels utbildningens värdegrund och uppdrag, dels mål och riktlinjer för hur utbildningen ska bedrivas. I läroplanen anges att samarbetsformer

mellan förskoleklass, grundskola och fritidshem ska utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. I skollagen anges att fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen och grundskolan.

Av intervjuerna med lärarna i grundskolan på Vendelsöalmsskolan framgår att det varierar i vilken utsträckning personal på fritidshemmet samverkar med lärare i grundskolan. I vissa fall stödjer fritidspersonalen lärarna på lektionerna under skoltid. Samverkan är dock beroende av enskilda initiativ mellan lärare och fritidspersonal. En övergripande systematisk samverkan mellan lärare och fritidspersonal saknas på skolan. Rektorn och de biträdande rektorerna uppger att de känner till att det varierar i vilken omfattning samverkan sker och har för avsikt att utveckla detta.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister i undervisningen och i samverkan med fritidshemmet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 §, 14 kap. 2 § skollagen, Lgr 11, 2.2 Kunskaper, Lgr 11, 2.5 Övergång och samverkan, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Ge eleverna i grundskolan ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet

att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete krävs från skolans sida.

Vid intervjuerna uppger grundskoleeleverna i årskurs 6 och 9 att de sällan får vara med och lämna synpunkter över planeringen av undervisningen, arbets-sätt eller arbetsformer. Detta bekräftas av Skolinspektionens enkät i vilken 58 procent av grundskoleeleverna i årskurs 9 har svarat att det stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls att "eleverna är med och påverkar undervisningens innehåll". I samma enkät tycker 72 procent att det stämmer ganska dåligt eller inte alls att eleverna är med och påverkar "på vilket sätt vi ska arbeta med olika skoluppgifter". Lärare uppger vid intervju att de efterfrågar elevernas synpunkter samt ger dem möjligheter att vara delaktiga i planeringen och utformandet av undervisningen. Enligt lärarna begränsas dock elevernas möjlighet till inflytande av att eleverna inte lämnar några synpunkter utan ber lärarna att bestämma. I intervju bekräftar rektorn att elevernas enkätsvar stämmer överens med hans egen bild samt att elevinflytande varit ett eftersatt område på skolan under en längre tid. Vidare berättar rektorn att inflytandet varierar i alltför hög grad mellan olika lärare.

Utredningen visar att det finns brister gällande elevers reella inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att ordningsreglerna utvärderas tillsammans med eleverna.
- Se till att vidta konkreta åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero.
- Se till att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling där åtgärderna är anpassade efter varje verksamhets specifika behov och förutsättningar.

Motivering*Ordningsregler*

Enligt skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet. Det är rektorn som ska besluta om ordningsreglerna.

Skolan har ordningsregler och dessa är uppsatta i de flesta klassrum. I intervju med skolledningen framkommer det att ordningsreglerna inte har reviderats de senaste åren. Vidare framkommer i elevintervjun med grundskolans elever att de är osäkra på om de har varit med och tagit fram ordningsreglerna. Däremot har de blivit informerade om dem i början på höstterminen. I intervjun med grundsärskolans elever uppger eleverna att de inte känner till ordningsreglerna.

Studiero och förekomsten av kränkande behandling

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I skollagen anges att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. I huvudmannens övergripande skyldighet att motverka kränkande behandling ingår att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

I samtliga elevintervjuer framkommer det att skolan generellt sett upplevs som en trygg plats. Samtidigt ger samtliga elevgrupper exempel på regelbundna förekomster av kränkande språkbruk i skolan.

I intervjuer med grundsärskolans lärare uppger de att eleverna från grundskolan ständigt blir utsatta för kränkande språkbruk av grundskolans elever och att detta händer både i matsalen och i korridorerna. Biträdande rektorn med ansvar för grundsärskolan bekräftar vid intervju att det förekommer kränkande språkbruk av grundskolans elever mot grundsärskolans elever. Biträdande rektorn berättar vidare att grundsärskolans elever har sitt klassrum placerat mitt bland klassrummen för årskurs 7-9 utifrån tanken att grundsärskolans elever ska inkluderas i grundskolans årskurs 7-9 verksamhet. Biträdande rektor uppger att grundsärskolans elever därigenom har blivit utsatta för verbala kränkningar. Skolan har vidtagit åtgärder genom att en elevassistent följer grundsärskolans elever till matsalen. Denna åtgärd är inte tillräcklig då grundskolans elever, enligt den biträdande rektorn och grundsärskolans lärare, fortsätter att ha ett kränkande språkbruk mot grundsärskolans elever.

I intervjuerna med samtliga elevgrupper berättar de att det är dålig studiero i klassrummen. De intervjuade eleverna i årskurs 9 uppger bland annat att i "den lugnaste klassen är det mycket stök och att ordningen bestäms av vilken

lärare man har". När inspektörerna intervjuar grundsärskolans elever berättar de att andra elever ofta sparkar och slår på klassrumsdörren, "skriker saker och bråkar utanför". Grundsärskolans elever uppger att de inte kan koncentrera sig på skolarbetet. I Skolinspektionens enkät som genomfördes under hösten 2013 angav 48 procent av eleverna i åk 9 att det stämmer ganska dåligt eller stämmer inte alls när det gäller påståendet "jag har studiero på lektionerna". I samma enkät uppger 62 procent av eleverna i årskurs 9 att det stämmer ganska bra eller stämmer helt och hållet på påståendet "på mina lektioner stör andra elever ordningen i klassrummet". De intervjuade lärarna i årskurs 7-9 uppger att studieron varierar beroende på vilken lärare som undervisar. I intervjun med lärarna berättar de till exempel att det kan vara svårt att ha studiero i klassen när man är ensam lärare med elever som ligger på väldigt olika kunskapsnivåer. Rektor bekräftar vid intervjun att det finns brister i skolans möjligheter skapa en god miljö för lärande och att detta är något som skolan måste ta tag i.

Anmälning av kränkande behandling

Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn.

Enligt samtliga elever som Skolinspektionen intervjuat reagerar skolans vuxna när en elev utsätts för kränkande behandling. Skolan och fritidshemmet har också rutiner för att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn. Tillsynen visar dock att personalen inte alltid anmäler till rektorn när de får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. I intervjuer med lärarna i förskoleklass och grundskola 1-6 samt årskurserna 7-9 uppger de att vid allvarligare kränkningar meddelas en biträdande rektor som i sin tur meddelar rektor. Dock framkommer i samma intervjuer att lärarna inte anmäler alla kränkningar till skolledningen. Exempelvis anmäls inte kränkande språkbruk bland eleverna vidare till rektorn. I intervju med elevhälsan bekräftar de att personalen inte anmäler alla kränkningar. Det innebär att rektorn inte får kännedom om alla kränkningar och att han därmed inte får en tillräckligt samlad bild för att kunna sätta in relevanta insatser.

Plan mot kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande be-

handling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållanden i varje enskild verksamhet.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finnas i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev- elevperspektiv (kränkningar elever sinsemellan) som ett vuxen-elevperspektiv (kränkningar av vuxen mot barn/elev).

I Skolinspektionens intervju med lärarna i grundsärskolan uppger de att det inte finns identifierade åtgärder i planen mot kränkande behandling som är riktade mot grundsärskolan. Det bekräftas av rektorn att planen inte återspeglar förhållandena, behoven och arbetet i grundsärskolans verksamhet.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

5 kap. 3, 5 och 6 §§ och 6 kap. 8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas i grundskolan.

Motivering

Enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Av intervjuer med lärare, representanter för elevhälsan och skolledningen framgår att arbetsgången och rutinerna kring arbetet med särskilt stöd i flertalet fall följer de krav som ställs i skollagen. Om en lärare misstänker att en elev inte kommer att nå kunskapskraven i något eller några ämnen genomför till exempel läraren utredning. Efter samråd med någon representant från elevhälsoteamet, bestående av rektor, biträdande rektor, speciallärare, specialpedagog, kurator och skolsköterska, utarbetar läraren åtgärdsprogrammet själv. Om läraren vill ha stöd i utformningen av åtgärdsprogrammet hjälper skolans speci-

allärare eller specialpedagog läraren och därefter skickas åtgärdsprogrammen till en biträdande rektor som kontrollerar att de är korrekt skrivna.

Några lärare i årskurserna 4-6 uttrycker dock i intervju att man inte alltid som ämneslärare känner till att en elev har ett åtgärdsprogram och därmed inte heller känner till de behov som eleven har i undervisningssituationen som exempelvis dyslexi. Rektorn bekräftar att detta i vissa fall kan stämma i samband med att skolan har gått från ett klasslärarsystem till ett ämneslärarsystem. Vidare berättar rektorn att skolan behöver bli bättre på att använda åtgärdsprogrammen som ett aktivt verktyg i undervisningen.

I intervju med elevhälsan uttrycker de att lärarna i årskurs 7-9 brister i att utvärdera åtgärderna som skrivs i åtgärdsprogrammen. Elevhälsan menar att åtgärdsprogrammen ska vara levande och att det ibland går för lång tid mellan uppföljningsmötena. De åtgärder som skrivs i åtgärdsprogrammet är enligt företrädare för elevhälsan inte heller tillräckligt utvärderingsbara. Rektorn bekräftar vid intervju att uppföljning av åtgärdsprogrammen är ett utvecklingsområde i årskurserna 7-9. Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram från grundskolan som utarbetats under 2013. I dessa åtgärdsprogram saknas uppgifter om hur åtgärderna ska följas upp.

Sammanfattningsvis visar utredningen att de finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 9 § skollagen och 5 kap. 4 § skolförordningen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Anordna undervisning i svenska som andraspråk för de elever i grundskolan som behöver det samt se till att eleverna bedöms utifrån kursplanen i ämnet.
- Se till att uppgifter som överlåtits är sådana som enligt författningarna får överlåtas på annan.
- Se till att det vid skolenhetens grundskola bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

- Se till att kvalitetsarbetet genomförs under medverkan av elever och att elevernas ges möjlighet att delta i arbetet.

Motivering*Rutiner kring svenska som andraspråk och beslut om svenska som andraspråk*

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk anordnas om det behövs och i det fallet ersätter undervisningen i ämnet svenska som andraspråk undervisningen i ämnet svenska. Det är rektorn som beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

I intervjuer med skolans ledning och lärare framkommer att skolan inte har tydliga rutiner för att bedöma om en elev ska läsa svenska eller svenska som andraspråk. Lärarna beskriver att de är osäkra på hur bedömningen av elevernas förkunskaper i svenska ska göras. Elevhälsan menar att det finns rutiner för till Sverige nyanlända elever, men inte för övriga elever i grundskolan som till exempel har ett annat modersmål än svenska.

Därutöver uppger flera lärare att det finns elever som enligt deras bedömning ska läsa svenska som andraspråk men som inte får undervisning enligt kursplanen för ämnet. Rektorn bekräftar i intervjun att det finns en otydlighet kring vilka elever som ska läsa ämnet svenska som andraspråk. Rektorn menar vidare att det är oklart om de elever som är i behov av svenska som andraspråk får undervisning och bedöms i enlighet med kursplanen för ämnet. På skolan är det oklart vem som fattar beslut kring elever som ska läsa svenska som andraspråk. Skolinspektionen vill förtydliga att det bara är rektorn som kan fatta beslut om vem som ska läsa svenska som andraspråk, om ingen annan delegering görs.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen är det rektors ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) ska rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen.

I Skolinspektionens dokumentstudier och i intervjun med skolledningen och lärarna framkommer att det till viss del bedrivs ett kvalitetsarbete på skolan där bland annat undervisning och resultat på individnivå följs upp och utvärderas. I intervjuer med rektorn, de biträdande rektorerna och lärarna fram-

kommer dock att det finns brister i det systematiska kvalitetsarbetet när det gäller uppföljning av elevernas skolövergripande kunskapsresultat. Det finns till exempel en konstant skillnad i studieresultat mellan flickor och pojkar där flickor i flertalet ämnen har högre måluppfyllelse än pojkar. De tre senaste åren har skillnaden i meritvärde mellan flickor och pojkar i årskurs 9 varierat mellan som högst 44 meritpoäng och som lägst 22 meritpoäng. Lärarna uppger vid intervju att de pratat om detta i vissa arbetslag, men skillnaderna har inte på ett systematiskt sätt uppmärksamats eller kartlagts. Dessutom har inte skolan analyserat kunskapsresultaten tillräckligt på skolnivå i exempelvis matematik. Skolan har också haft låga nationella provresultat under de senaste fem åren. Rektorn uppger att skolan inte har utvärderat kunskapsresultaten i tillräcklig utsträckning med syfte att öka måluppfyllelsen.

Sammantaget framkommer av Skolinspektionens utredning att elevernas låga måluppfyllelse inte på ett systematiskt sätt följts upp eller analyserats på Vendsömalmsskolan. Då resultaten inte analyserats på en skolövergripande nivå samt över tid, saknar rektorn enligt Skolinspektionens bedömning tillräckligt underlag för att vidtagna åtgärder ska kunna utvärderas och få rätt effekt. Vid Skolinspektionens intervjuer med rektorn och de biträdande rektorena bekräftar skolledningen denna brist.

Flertalet intervjuade elever i både grundsärskolan- och grundskolans uppger att de inte är delaktiga i skolans kvalitetsarbete och rektorn bekräftar att eleverna inte har medverkat i detta arbete. Skolledningen tillstår att kvalitetsarbetet behöver förbättras och kompletteras med uppföljning och analys av skolans samlade kunskapsresultat samt att elever i båda skolformerna måste involveras i arbetet.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

4 kap. 4 § skollagen, 5 kap. 14 § skolförordningen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar, Läroplan för grundsärskolan 2011, 2.8 Rektorns ansvar

Personalkompetens

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Redovisa en plan med konkreta åtgärder som ska vidtas för att öka andelen lärare med utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämja med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som anställts före den 1 juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

I intervju med rektorn framkommer att det finns en lärare som anställdes före den 1 juli 2011 som huvudsakligen undervisar i ämne den inte har utbildning för. Det finns också tillsvidareanställda lärare som saknar lärarexamen.

Skolinspektionen konstaterar att det finns lärare som saknar utbildning för den undervisning de bedriver. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 13 § och 2 kap.3 § 1985 års skollag, 33 § lag om införande av skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro**Bedömning**

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Se till att elever har tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval kan tillgodoses.

Motivering

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska enligt skollagen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av deras framtida studie- och yrkesvägledare kan tillgodoses.

Av tillsynen framgår att de yngre eleverna saknar tillgång till personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledning. Skolans äldre elever har tillgång till personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledning, då skolans studie- och yrkesvägledare enligt rektorn riktar sina insatser mot elever i årskurs 8 och 9. Lärarna i de lägre årskurserna uppger i intervjun att skolans studie- och yrkesvägledare finns på skolan men att insatserna inom studie- och yrkesvägledning aldrig har varit riktade mot årskurserna 1-6. Det finns inte heller någon annan lärare eller skolläda som tillgodoser detta behov för de yngre eleverna. En konsekvens av detta blir att eleverna varken får stöd vid språkvalet i årskurs 6 eller förbereds över tid för att kunna göra välgrundade studie- och yrkesval. Rektorn uppger att detta är en brist för Vendelsömalms-

skolan just nu och att kommunens utbildningsförvaltning har gjort en omorganisation kring grundskolornas tillgång till studie- och yrkesvägledare. Av den anledningen har skolans arbete med att ta fram en plan för alla elevers tillgång till personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledningen försenats.

Utredningen visar att skolan har tillgång till personal med kompetens inom studie- och yrkesvägledning, men att alla elevers behov av tillgång till denna kompetens inte tillgodoses. Verksamheterna uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 29 § skollagen samt Lgr 11, 2.6 Skolan och omvärlden och Läroplan för grundsärskolan 2011, 2.6 Skolan och omvärlden

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Se till att eleverna har tillgång till skolbibliotek.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ha tillgång till skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande.

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan ha tillgång till skolbibliotek. Med skolbibliotek avses enligt förarbetena (prop. 2009/10 s. 284) en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja eleverna. I läroplanen framhålls biblioteket som en del av skolans arbetsmiljö med syftet att eleverna själva ska kunna söka och utveckla kunskaper.

På Vendelsöalmsskolan finns det ett skolbibliotek som har skön- och faktalitteratur. I biblioteket saknas dock enligt rektorn möjligheter för eleverna att läsa aktuella tidskrifter liksom informationsteknik som är anpassat till elevernas behov. Skolbibliotekets öppettider är kl. 12:30-14:30 varje dag. I intervjuer med eleverna i årskurs 6 och 9 uppger de att de inte har möjlighet att gå dit under öppettiderna då de alltid har lektion. Lärarna berättar i intervjuerna att skolbiblioteket sällan är bemannat vilket innebär att eleverna inte har möjlighet att gå dit på rasterna. Lärarna berättar vidare att de ibland utnyttjar det och går dit med eleverna. Rektorn bekräftar vid intervju att skolbibliotekets tillgänglighet är bristfällig.

Utredningen visar att eleverna inte har tillgång till ett skolbibliotek som används i skolans pedagogiska verksamhet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 36 § skollagen

Handlägningsrutiner**Bedömning**

Haninge kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Handlägningsrutiner.

- Säkerställa att bestämmelserna om registerkontroll iakttas även för vikarier från bemanningsföretag.

Motivering

Av skollagen framgår att den som erbjuds en anställning inom bland annat förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan ska lämna ett utdrag ur belastningsregistret till den som erbjuder anställningen. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas.

Registerutdrag ska även lämnas av den som erbjuds arbete under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande. Enligt skollagen ska registerutdraget i dessa fall lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot en person. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2007/08:28 s. 11,15) omfattar kravet personer som ersätter anställda, t.ex. när en person kortvarigt hyrs in från ett bemanningsföretag vid tillfällig frånvaro bland personalen.

Av intervjun med rektorn framgår att all personal som erbjuds tillsvidareanställning lämnar ett utdrag ur belastningsregistret till rektorn och att skolan alltid tar in utdrag ur belastningsregistret när man anlitar vikarie på egen hand. Dock brister skolan i att ta in utdrag ur belastningsregister när vikarier anlitas via kommunens upphandlade bemanningsföretag.

Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Haninge kommun föreläggs därför att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 31 § skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Ylva Johnsson
Beslutsfattare

Henrik Ahlberg
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.